

ИЗЛОЖБА НЕНЕ СКОКО СНЕЖАНЕ ДАМА И ЈЕДНОРОГ / МОЈА ПРИЧА

(Салон Музеја примењене уметности)
Београд, Музеј примењене уметности, 7 – 28. септембар 2017.

Категорија чланка: критика

Нена Скоко је уметница. Једноставно тако. Она није примењени уметник који се бави текстилом. Она је уметница у најосновнијем значењу те речи. Користи текстилне технике и материјале као алат и језик којим се изражава, али при сусретима са њеним радовима то никада није у првом плану. На изложби *Дама и једнорог – моја прича*, веза са текстилом је још потиснутија, спонтана, а због тога још узбудљивија и интересантнија. Да бих објаснио како, морам да опишем изложбу.

Поставка у Музеју примењене уметности јесте оно што савремена уметност и треба да буде – она продира у посматрача, дубоко се рефлектује, побуђује мисли, емоције и идеје. Након тога остајемо сами, али мислимо о њој, а када напустимо музеј, она остаје са нама. Изложба је попунила оба крила галерије – велик, одличан простор. Радови су постављени тако да дишу, да осетимо њихову пуну снагу. Публика има прилику да застане и размисли док је у галерији. Радови су јасни и интимни. Стварају осећај да гледамо нешто битно, лично, нешто што је морало да буде изражено. Усмерени ка Нени и према нама, призивају наша животна искуства која рефлектујемо кроз изложене радове. Отворе нас, ухвате неспремне, дубоко потресу. Ова изложба је једно храбро емотивно и животно огољавање – не олако, ни вулгарно, ни зарад привлачења пажње или егоизма. Огољавање је изведено искључиво уметничким средствима, кроз радове, без пречица, једино и само кроз њих, што изазива поштовање према уметници и њеном духу.

Радови дотичу тему љубави, начине на које се она може испољити, а о њој се говори кроз писма. Покушаћу да опишем утисак посетиоца који без предзнања о теми и концепту изложбе долази у музеј да види радове. Мислим да је то добар начин да објасним на који начин се остварује комуникација између уметника и публике и како се постепено гради утисак о поставци.

Десно од улаза налази се рад *Трагови у песку*. У мермерном праху, на поду, исписана је изјава љубави. Тај нежни рад, одмах, емотивно, изазове посетиоца изложбе. Довољна је мала непажња, да се, рецимо, рад згази или да се дува у њега, и он би био неповратно уништен. Крхкост. На низу металних сталака, крај њега је направљена алеја порука на исецканом папиру – као да су исписи латице цветова. Размишљамо – да ветар завијори латице, поруке би биле тешко читљиве. Крхкост, још једном. Целина се завршава инсталацијом *Чуло вида*, импресивним радом сачињеним од тепиха на коме је у техници ткања изведена разгледница из Француске, са текстом написаним као у огледалу, као и огледало које враћа испис у оригинални вид, али донекле просторно изобличен. Овај рад је толико богат значењима да заслужује време за размишљање, мир и напор. *Чуло вида* је једно од оних снажних уметничких дела која заслужују излагање и самостално, ван контекста ове изложбе.

Следећа целина носи назив *Чуло слуша*. Овај део поставке је топла и емотивна посвета уметнику Саши Марковићу – Микробу. Живећи и стварајући у Београду, иако формално нису припадали истој уметничкој сцени (Саша је био значајан андерграунд уметник и јавна личност, а Нена се академски образовала у области текстила и бавила се њиме на особен начин), њих двоје су се познавали и међу њима се десило препознавање, пријатељство и симпатија. Микроб је био човек музике, изванредан познавалац популарне културе и колекционар албума. Један рад је посвета радио емисији *Лени ритам срца*, коју је Саша водио и уређивао на Радију Б92. Поред исписа назива радио емисије, на зиду се налази и извезен снимак ултразвука срца. Ту су, затим, Микробови радови, маске, исписи, писма и фотографије посвећене Нени у којима се осећа наклоност уметника према уметници. Нена је ове радове симболично загрлила

1. *Дама и једнорог / моја прича*, кадар из видео рада, 2017.
 1. *The Lady and the Unicorn / My Story*, Still from Video, 2017

нежном маркизет тканином, као да их греје и штити. На крају, ту је и ручно осликан компакт диск албума *English settlement* групе ХТС, Сашин поклон Нени који публика може да послуша. Снажну емотивност увећава сазнање да Саша више није међу нама, што овај део изложбе чини врло болним.

Чуло укуса је следећа целина изложбе и представља контемплацију о прошлој љубави. Рад *Девојка, жена, разведена* исписан је разливеном чоколадом и карамелом. Говори слатким словима о једном окончаном браку. Чини то лако, готово заиграно, можда и грозничаво, деформисано и истопљено. Насупрот њему налази се тежак рад, инсталација направљена од писама на којима је везом, концима и нитима прекриван текст. Писма су постављена око трпезе, лебде, падају и преливају се на сто и чине оброк љубавника. Импресиван рад богат симболима носи назив *Свашта* и захтева да седнемо и добро размислимо о њему.

Следеће чуло дотакнуто на изложби јесте чуло мириса. Нена Скоко уистину радовима погађа сва чула публике на изложби. Текст „Јеси још увијек онако лије-

па?“ исписан је на зиду малим венцима биља. Узнемирујуће је сазнање да овај натпис вене док траје изложба – свеж на отварању, постаје сасушен на њеном крају. Део ове целине јесу и огромни везови на којима су приказане разгледнице и писма кроз чије исписе куља хормон младалачке љубави. Везови су напуњени миришљавим биљем, побуђујући чуло мириса.

Рад *123456*, који је познат од раније, уводи у целину *Чуло додира*. Изговарање секвенце бројева 1, 2, 3, 4, 5, 6 за Нену је једнако изјави љубави, која у овом случају има тужну и трагичну ноту. Ради се о шест ручно тканих ћебади сложених тако да чине странице велике књиге. Листањем књиге на њеним страницама откривамо маслачке, који нестају, копне са сваком новом страном. Маслачак је, исто тако, коров и скоро га је немогуће истребити. Овај рад је, за сада, најпрепознатљивије дело Нене Скоко, а носи одлике њене уметности – емотивност, концепт који улази у простор кроз личну причу, тактилно, и текстил као материјал. Рад је употпуњен збирком од шест књига *Младић* и *Маслачак*. Књиге су направљене од ручно рађеног папира протканог концима

и биљем. Представљају поезију која постаје предмет, који се истовремено враћа у читано и мишљено.

Последња целина изложбе зове се *Моја једина жеља*. Овај енигматичан назив носи један велики пачворк на коме је исписано „Јанисамтелоанисамниум“. Да ли нас Нена подсећа на то да љубав не може да сведе човека на телесно ни интелектуално? Она је већа од оквира наших удова и мисли. *Моја једина жеља* састоји се од још једног дела – видео рада у коме је сама уметница део призора, заједно са пропетим једнорогом и лавом, који држи барјак, у шуми, испред шатора. Скидајући комад по комад накита и одеће, она је дама из призора са једнорогом. Сасвим смирено одлаже одећу на под, а накит у кутију, коју придржава девојка из призора, док се сасвим не оголи. Рад је тајанствен као и сам призор. Да ли се ради о одлагању прошлости и прочишћењу, проналажењу мира, ослобађању пред људима? Можда прихватању себе?

Посетилац изложбе тек овде постаје потпуно свестан присуства сцена са једнорогом, које у виду великих цртежа одштампаних на текстилу допуњају сваку од целина изложбе, *Чуло вида, Чуло слуха, Чуло укуса, Чуло мириса, Чуло додира* и *Моја једина жеља*. Цртежи *Даме и једнорога*, у шуми, са лавом и животињама скривеним у бујном лишћу и цвећу, увлаче нас у још дубљу тајну – осећамо се као да смо на прагу нечег мистичног. Нена је у том тренутку подједнако уметница која посеже за

текстилом као полазиштем свога рада и концептуална уметница. Одабрала је да изложбу заснује на шест средњовековних таписерија, насталих око 1500. године, *Дама и једнорог (La dame à la licorne)*, које се данас налазе у Музеју Клинија (Musée de Cluny) у Француској.

Овим информацијама оставља публику затеченом. Ненино огољавање и радови посвећени партнерској љубави утемељени су у класичној уметности. Додир прошлости, средњег века, узбудљив је, распирује машту и додатно увећава мистерију *Моје једине жеље*. Као да нам говори о томе да љубав и осећања одувек чине суштину човека, иако се захтеви које живот доноси временом мењају. *Јанисамтелоанисамниум*.

Нена Скоко је употребила наслеђе и стратегије савремене, модерне уметности. Инсталације, концептуална уметност, скулптура, редимејд, минимализам, видео рад, перформанс, мешовити медији. Искуство и знање. Као што је текстил овде употребљен само као полазиште за стварање чисте уметности, тако је и Музеј примењене уметности овом изложбом постао Музеј у архетипском смислу – установа у којој су приказани предмети трајне вредности. Били смо сведоци озбиљне, важне изложбе – једне од оних које обогате животно искуство. Учи нас о достојанству које можемо да досегнемо када дубока осећања изразимо кроз уметничке радове. Лако је ово написати, можда и разумети, али извести – то могу само ретки.